

Justitieutskottets yttrande 2024/25:JuU2y

Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2024

Till Konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet beslutade den 20 mars 2025 att ge övriga utskott tillfälle att senast den 6 maj 2025 yttra sig över regeringens skrivelse 2024/25:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2024 och eventuella följdmotioner i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde. Ingen motion har väckts med anledning av skrivelsen.

I detta yttrande redovisar justitieutskottet sina överväganden i fråga om behandlingen av de riksdagsskrivelser som gäller utskottets beredningsområde. Utskottet har inget att invända mot regeringens redovisning.

I yttrandet finns en avvikande mening (S, V, C, MP).

Utskottets överväganden

Skrivelsen

Regeringen ska varje år i en skrivelse till riksdagen redovisa vilka åtgärder den vidtagit med anledning av de riksdagsbeslut som meddelats i riksdagens skrivelser till regeringen (9 kap. 8 § riksdagsordningen).

Regeringen lämnade den 18 mars 2025 skrivelse 2024/25:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2024. Redovisningen omfattar samtliga riksdagsskrivelser från det senaste kalenderåret som är ställda till regeringen och äldre sådana som inte rapporterats som slutbehandlade.

Av de riksdagsbeslut som redovisas i årets skrivelse faller sammanlagt 110 skrivelser under justitieutskottets beredningsområde: 4 från riksmötet 2014/15, 4 från riksmötet 2015/16, 3 från riksmötet 2016/17, 5 från riksmötet 2017/18, 6 från riksmötet 2018/19, 8 från riksmötet 2019/20, 26 från riksmötet 2020/21, 29 från riksmötet 2021/22, 16 från riksmötet 2023/24 och 9 från riksmötet 2024/25. Av dessa redovisas 44 som slutbehandlade och 66 som inte slutbehandlade.

Flera av de riksdagsskrivelser som redovisas avser tillkännagivanden till regeringen. Inom justitieutskottets beredningsområde redovisar regeringen totalt 193 tillkännagivanden, varav 51 redovisas som slutbehandlade.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tagit del av regeringens redogörelse i skrivelse 2024/25:75 i de delar som rör justitieutskottets beredningsområde. Utskottet noterar de åtgärder som regeringen vidtagit med anledning av riksdagens tillkännagivanden. När det gäller de tillkännagivanden som regeringen redovisar som slutbehandlade i skrivelsen gör utskottet ingen annan bedömning än regeringen.

Stockholm den 6 maj 2025

På justitieutskottets vägnar

Henrik Vinge

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Henrik Vinge (SD), Teresa Carvalho (S), Mikael Damsgaard (M), Heléne Björklund (S), Pontus Andersson Garpvall (SD), Petter Löberg (S), Charlotte Nordström (M), Anna Wallentheim (S), Mattias Vepsä (S), Gudrun Nordborg (V), Torsten Elofsson (KD), Ulrika Liljeberg (C), Katja Nyberg (SD), Martin Melin (L), Mats Hellhoff (SD), Ludvig Ceimertz (M) och Rebecka Le Moine (MP).

Avvikande mening

Riksdagens skrivelser till regeringen - åtgärder under 2024 (S, V, C, MP)

Teresa Carvalho (S), Heléne Björklund (S), Petter Löberg (S), Anna Wallentheim (S), Mattias Vepsä (S), Gudrun Nordborg (V), Ulrika Liljeberg (C) och Rebecka Le Moine (MP) anför:

Vi delar inte regeringens och utskottets bedömning att tillkännagivandena om en lokalt förankrad polis (bet. 2014/15:JuU1 punkt 10, rskr. 2014/15:77, bet. 2016/17:JuU1 punkt 9, rskr. 2016/17:90 och bet. 2017/18:JuU1 punkt 36, rskr. 2017/18:92) är tillgodosedda.

Under de senaste tio åren har riksdagen upprepade gånger markerat behovet av fler lokala poliser och en lokalt förankrad polis. I betänkande 2014/15:JuU1 punkt 10 krävde riksdagen en redovisning av vilka åtgärder som vidtagits för att öka antalet lokala poliser. På liknande sätt betonades i betänkande 2016/17:JuU1 punkt 9 vikten av en lokalt förankrad polis, och i betänkande 2017/18:JuU1 punkt 36 underströks behovet av en lokalt förankrad, närvarande och synlig polis i hela landet.

Regeringen har svarat på dessa tillkännagivanden med en rad insatser och uppföljningar. En huvudpunkt i regeringens redogörelse är att polisens stora omorganisation 2015 syftade just till en mer lokalt förankrad och synlig polis över hela Sverige. För att säkra detta har regeringar successivt ställt tydliga krav på Polismyndigheten. I regleringsbrev och uppdrag har Polismyndigheten fått i uppgift att löpande redovisa arbetet för en långsiktig och tydlig polisier närvaro i hela landet. Det innebär bl.a. att Polismyndigheten måste rapportera hur utbrett det är med områdespoliser på lokal nivå, hur resurser fördelas för att skapa stark närvaro i utsatta områden samt antalet kommunpoliser.

Vidare har medel tillförts för att anställa 10 000 fler medarbetare under perioden 2016–2024. Antalet utbildningsplatser för poliser har utökats och spridits till fem lärosäten från 2019. Regeringen gav vidare Brottsförebyggande rådet (Brå) i uppdrag att följa upp hur Polismyndigheten har använt de ökade anslagen. Brås delrapport från mars 2023 visade glädjande nog att lokalpolisområdena ökat sin personal mest i absoluta tal under 2017–2022 men visade samtidigt att Polismyndigheten inte styrt tillväxten tillräckligt mot den lokala nivån. Även Ekonomistyrningsverket har analyserat polisens resursfördelning och funnit att den delvis bidrar till en stark lokal närvaro men att regeringens styrning kan bli mer effektorienterad för att öka lokalpolisernas andel.

I 2024 års regleringsbrev införde regeringen därför ett nytt mål: Polisens lokala närvaro ska öka i hela landet. Polismyndigheten ska särskilt redovisa vilka organisatoriska åtgärder och styrningsåtgärder man vidtagit för att nå detta samt redogöra för lokal polisen närvaro per region (antal kommunpoliser,

områdespoliser m.m.). Ytterligare resurser har också avsatts fr.o.m. 2025 för att fortsätta att öka antalet poliser och därmed stärka den lokala närvaron.

Trots dessa insatser och ambitioner kvarstår en oroande klyfta mellan intention och verklighet när det gäller polisens lokala närvaro. Regeringen betonar i skrivelsen sina satsningar, men ute på fältet upplever många medborgare att polisen fortfarande lyser med sin frånvaro i vardagen. Här måste politiken ärligt erkänna de brister som finns och ta itu med dem.

Nedlagda polisstationer undergräver den lokala tryggheten. En grundläggande förutsättning för en närvarande polis är fysiska polisstationer eller lokalkontor där allmänheten kan få kontakt. Tyvärr har utvecklingen under lång tid gått åt fel håll, särskilt på landsbygden och i glesbygd. På två decennier har många av Sveriges polisstationer försvunnit, något som drabbat landsbygden hårt. Centralisering, besparingar, resursbrist och ökad digital ärendehantering anges som skäl till nedläggningarna. Detta är en oroande trend som riskerar att lämna många samhällen utan lokal polisiär förankring. Färska exempel visar att trenden fortsätter. Hallstavik i Stockholms län är en ort som nu mister sin polisstation, med hänvisning till verksamhetsskäl och ekonomi. Beskedet har väckt stark oro bland invånare och kommunföreträdare, som befarar försämrad trygghet på orten. När den lokala polisen närvaron minskar riskerar också hanteringen av vardagsbrott (stölder, skadegörelse, bedrägerier m.m.) att försämrats – brott som utgör över 80 procent av alla anmälda brott.

De tre tillkännagivandena borde sammantaget därför inte redovisas som slutbehandlade. I övrigt har vi inget att invända mot utskottets ställningstagande.